

Начало>Семейноправни въпроси и наследство>Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

В областта на гражданското правосъдие текущите процедури и производства, започнали преди края на преходния период, ще продължат съгласно правото на ЕС. Въз основа на взаимно споразумение с Обединеното кралство порталът e-Justice ще поддържа информацията, свързана с Обединеното кралство, до края на 2024 г.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето**Шотландия****1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?**

В Шотландия правата и задълженията на родител се наричат „родителска отговорност и родителски права“ или РОРП.

Лице, което носи родителска отговорност във връзка с дете, доколкото това е практически възможно и в интерес на детето, следва:

- да пази и насърчава здравето, развитието и благосъстоянието на детето;
- да води и напътства детето по начин, който е подходящ за етапа на неговото развитие;
- да поддържа редовно лични отношения и пряк контакт с детето, в случай че то не живее с родителя;
- да действа като законен представител на детето.

Всяко лице разполага с права, за да изпълнява своите отговорности. Родителските права включват:

- да се живее заедно с детето или да се урежда по друг начин неговото местопребиваване;
- да контролира, води и напътства отглеждането на детето по начин, който е подходящ за етапа на развитието на детето;
- да се поддържат редовно лични отношения и пряк контакт с детето, в случай че то не живее с родителя;
- да се действа като законен представител на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Майката на дете автоматично получава РОРП. Бащата на дете ще получи РОРП, в случай че:

- е бил в брак с майката към момента на зачеване или впоследствие;
- е вписан заедно с майката при раждането на детето, считано от 4 май 2006 г.;
- той и майката са сключили и вписали споразумение, за което са използвали предвидения за целта формуляр (вж. отговора на въпрос 5 по-долу);
- са му предоставени от съда.

Всеки, който се интересува от дадено дете, може да поиска от съда да му предостави РОРП.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Да. Съдът може да предостави РОРП на лице, различно от родителя, или може да назначи дадено лице за настойник/попечител на детето.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите се разведат или се разделят, само по себе си това обстоятелство не оказва влияние кой ще носи РОРП. Ако родителите не могат да се споразумеят за това кое е най-добро за тяхното дете, всеки от тях или двамата могат да поискат от съда да постанови решение по въпроса. За съда от първостепенно значение трябва да бъдат интересите на детето. Той не трябва да издава разпореждане, освен ако това не би било по-добре за детето, отколкото ако се въздържа от издаването на такова. Освен това, като отчита възрастта и зрелостта на детето, съдът трябва да вземе под внимание всяко мнение, което детето желае да изрази.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

В случай на споразумение, с което на бащата се предоставят РОРП, за изготвянето му трябва да бъде използван предвидения за целта формуляр и то трябва да бъде вписано, за да има правна сила. Формулярът може да бъде намерен на [уебсайта на правителството на Шотландия](#).

Всеки от родителите трябва да подпише споразумението в присъствието на един свидетел, който трябва да бъде на възраст най-малко 16 години и който също трябва да подпише споразумението. Същото лице може да удостовери и двата подписа. Споразумението трябва да бъде вписано в регистъра на Върховния съд по граждански дела (*Books of Council and Session*), макар че майката все още упражнява РОРП, които е упражнявала към момента на подписване на споразумението.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Съществуват различни способи за „алтернативно разрешаване на спорове“. Те включват:

- семейна медиация (при която медиатор дава възможност на членовете на семейство да говорят за своите притеснения, да обсъдят варианти и да се споразумеят за последващите си действия);
- медиация с помощта на адвокат (при която медиаторът е адвокат, който притежава квалификация в областта на медиацията);
- арбитраж (при който страните се съгласяват да бъде назначено лице, наречено „арбитър“, което да разреши спора, като те се задължават да спазват решението на арбитража);
- разрешаване на правни спорове чрез сътрудничество (когато и двете страни имат адвокат и адвокатите се споразумяват за извънсъдебно разрешаване на спора).

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията може да издава разпореждания във връзка със:

- родителската отговорност;
- родителските права;
- настойничеството/попечителството;
- управлението на имуществото на детето.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Всеки, който носи РОПП във връзка с дете, следва да участва във вземането на решенията относно това дете. Когато само единият родител носи РОПП, той може да взема решения по всички въпроси, без да се допита до другия родител.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Ако и двамата родители носят пълни РОПП във връзка с дете, те и двамата имат право на съвместно живеене с детето или на уреждане по друг начин на неговото местопребиваване. Когато детето живее само с единия от тях, другият има право да поддържа редовно лични отношения и пряк контакт с детето.

Общият принцип е, че когато това е практически възможно и е в интерес на детето, и двамата родители следва да участват в неговото отглеждане. Ако родителите не могат да се споразумеят, съдът може да определи с кого да живее детето и за какъв срок. Възможно е съдът да разпореди, че детето следва да живее с различни хора по различно време.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

i. Иск за родителската отговорност може да бъде предявен или във Върховния съд по граждански дела, или в шерифския съд (*Sheriff Court*).

Исковата молба може да бъде подадена в рамките на обичайно бракоразводно производство или производство за раздяла.

ii. Кой да бъде сезираният съд, е въпрос на личен избор. Когато няма висящо бракоразводно производство или производство за раздяла, Върховният съд по граждански дела е компетентен да разглежда молбата за издаване на разпореждане за родителската отговорност, когато детето е с обичайно местопребиваване в Шотландия, а шерифският съд е компетентен да разглежда такъв иск, когато обичайното местопребиваване на детето е в шерифството, където е географски разположен съдът. На [уебсайта на Съдебната служба на Шотландия](#) се съдържа карта, на която са показани местоположенията и са изброени адресите и координатите за връзка на съдилищата.

iii. Молбата във връзка с родителската отговорност и родителските права трябва да бъде подадена под формата на призовка за образуване на съдебно производство във Върховния съд по граждански дела и под формата на документ за образуване на производство в шерифския съд. Както при бракоразводните производства, всеки съд има собствен набор от правила, които определят формата, в която трябва да бъде подадена молбата. Вж. точка 11, подточка 6 от страницата, посветена на [развода](#).

Формалности и документи

iv. При подаването на такава молба във всеки съд се заплаща такса. Вж. точка 11, подточка 8 от страницата, посветена на [развода](#), относно възможните освобождавания от плащането на такси.

v. Към всеки от тези видове молба трябва да представите пълно извлечение от вписването на раждането на детето. Съдът няма да приеме нито фотокопие, нито съкратена форма на удостоверението.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

При подаването на този вид молби не е възможно провеждането на опростено производство. Производствата се провеждат съгласно правилата, посочени в точка 11, подточка 6 от страницата, посветена на [развода](#). Когато бъде сметнато за необходимо, е възможно да бъде поискано постановяването на временна мярка.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Предоставянето на съвет и помощ по въпроси, свързани с родителската отговорност, подлежи на обичайните законоустановени проверки за финансово състояние. Предоставянето на правна помощ по граждански дела е възможно и по въпроси за родителска отговорност, при условие че са извършени трите обичайни законоустановени проверки за финансова допустимост, основателност и обосновано предположение.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Възможно е подаването на иск за неспазване на съдебно разпореждане в рамките на същото производство. Ако е налице неспазване на съдебно разпореждане, е възможно да бъде образувано производство за неуважение към съда.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Ако желаете да се изпълни решение, постановено в друга държава членка, въпросът се урежда от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета (обичайно познат като „Брюксел IIa“). Решение от друга държава членка относно упражняването на родителска отговорност във връзка с дете подлежи на изпълнение в Шотландия, когато: 1) е подадена молба и 2) в резултат от нея решението е обявено за подлежащо на изпълнение в Шотландия.

Процедурата за подаването на тази молба е уредена в шотландското право. Молбата трябва да бъде подадена във Върховния съд по граждански дела и трябва да бъде придружена от определени документи (които са посочени в Регламент „Брюксел IIa“). Във връзка с този въпрос е възможно да Ви бъде от полза да получите правен съвет.

Съгласно Регламент „Брюксел IIa“ определени решения подлежат на изпълнение в други държави членки, без да е необходима декларация за изпълнение.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Ако желаете да оспорите признаването на решение, постановено в друга държава членка, въпросът е уреден от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета (обичайно познат като Регламент „Брюксел IIa“). В Регламент „Брюксел IIa“ са изброени основанията за непризнаване на решението.

Молбата трябва да бъде подадена съгласно процедурата, уредена в шотландското право. Молбата трябва да бъде подадена във Върховния съд по граждански дела и трябва да бъде придружена от определени документи (които са посочени в Регламент „Брюксел IIa“). Във връзка с този въпрос е възможно да Ви бъде от полза да получите правен съвет.

Съгласно Регламент „Брюксел IIa“ определени решения подлежат на изпълнение и признаване в други държави членки, без да е необходима декларация за изпълнение.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Ако е компетентен съдът в Шотландия, обичайно ще се прилага шотландското право. Ако бъде сметнато че конкретен въпрос се урежда от съответното чуждо право, което е различно от шотландското право, това право трябва да бъде установено и доказано. Възможно е да има необичайни обстоятелства, когато страните се позовават по дадено дело на чуждо право, и при тези обстоятелства шотландският съд може да вземе това предвид.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

 **Your
Europe**

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 09/08/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.